

1. TÍTOL DEL PROJECTE. El Pràcticum i la millora de l'empleabilitat dels graduats. Percepcions del agents.

2. NECESSITAT I RELLEVÀNCIA DE LA PROPOSTA.

Aquesta proposta de recerca aborda les temàtiques de competències a desenvolupar i l'empleabilitat de l'estudiant.

La literatura assenyala que un desenvolupament efectiu de les competències depèn de les oportunitats per posar-les en pràctica. En aquesta línia, un enfocament realment efectiu de les competències implica un programa estructurat i coherent al llarg de tot un pla d'estudis (Drummond, Nixon i Wiltshire, 1998). Aquesta articulació comporta el desenvolupament d'un model d'ensenyament centrat en l'estudiant que garanteixi oportunitats per adquirir les competències. La qual cosa és un desafiament que arriba a la dimensió d'un canvi conceptual i metodològic (Berdrow i Evers, 2009; Crebert, 2002; Díaz Barriga, 2006 ; González Bernal, 2006 i 2008; González Sanmamed, 2005; Sumsion i Goodfellow, 2004). En aquest sentit s'emmarquen els dissenys dels plans de les assignatures de Pràctiques Externes als nous graus de la Universitat de Barcelona. Aquests plans han intentat recollir, des de diverses aproximacions curriculars i realitats organitzatives i professionals, aquests canvis. Però, Com Clanchy i Ballard (1995) argumenten, clarament és poc realista que les universitats, només en el context de les aules i per sí mateixes, puguin garantir que els seus estudiants es graduïn en possessió de totes les competències i altres atributs desitjables enunciats en els plans docents. Els estudiants i les organitzacions de pràctiques també tenen molt a dir i fer.

La importància del Pràcticum com a immersió en una organització que permet desenvolupar competències i aplicar-les ha estat destacada extensament (Ventura, 2005; Martínez et al., 2003; Zabalza, 1998b, entre altres). El Pràcticum té un gran impacte en l'empleabilitat del graduat tal i com han abordat autors com Atkins (1999) o Rodríguez Espinar et al. (2010), entre altres. Algunes de les seves més rellevants conclusions destaquen que "els projectes empresarials definits i la immersió en contextes professionals" que es desenvolupen al Pràcticum donen l'oportunitat als estudiants per

emprar les seves competències en un context molt similar al que es trobaran un cop graduats, tot facilitant l'empleabilitat dels estudiants. Així, doncs, poden considerar les pràctiques externes com un mitjà per ajudar els estudiants a desenvolupar els atributs que els ajudin a tenir èxit en el treball" (Harvey, et al, 1997). Amb una consistència notable, les necessitats dels empresaris insisteixen que en el lloc de treball els graduats han ser capaços d'executar les seves funcions, tenir confiança, ser comunicadors, disposar de pensament crític, resoldre problemes i, a més, ser persones adaptables. Aquests requeriments han restat impertorbables des de l'informe de Harvey et al (1999), tot i el moment de crisi, transformació i globalització actual.

Informes com el d'AC Nielsen Services Research (2000), Coopers & Lybrand (1998) o Sausman i Steel (1997) reconeixen que una gran base de coneixements disciplinaris no constitueix, per si sola, garantia per assegurar l'empleabilitat dels graduats. Per exemple, la investigació de Harvey (1999) al Regne Unit va posar en relleu la importància d'una atribució interna i controlable, per part de l'estudiant, a l'hora de valorar el seu èxit en rendiment en el lloc de treball. Aquesta atribució s'orienta a que l'estudiant se senti que disposa de les competències i és capaç d'aplicar-les adequadament en el lloc de treball. En el mateix sentit, Harvey et al (1997) i Te Wiata (2001) van trobar que la capacitat dels estudiants per integrar i exercitar les competències previstes al títol estava relacionada amb el desenvolupament de la confiança en la seva aplicació en contextos nous, diferents i sobretot professionals, com seria el context del Pràcticum.

Berdrow i Evers (2009) assenyalen que l'avaluació per competències s'integra en tres nivells: nivell institucional, nivell de programes i nivell de cursos. En el tercer nivell seria on s'ubicaria la present proposta: l'assignatura de Pràctiques Externes de grau. En aquesta avaluació es pretén valorar el grau d'assoliment de les competències planificades al currículum entorn a les pràctiques externes. Aquesta assignatura s'ha dissenyat articulant tres entorns d'aprenentatge: l'individual (amb tota l'activitat aplicada i reflexiva de l'alumnat), la comunitat d'aprenentatge (constituïda pel grup d'estudiants i el seu tutor d'universitat) i l'organitzativa (que és la immersió en la realitat professional a la institució de pràctiques). Així doncs, ens trobem amb el repte d'avaluar el grau d'assoliment de les competències planificades al pla docent del Pràcticum, per tal de recollir evidències que facin de retroalimentació a l'estudiant per

tal que enforteixi la seva atribució per potenciar la seva empleabilitat, a més d'aportar elements de millora.

Davant del repte de la verificació dels títols de grau que haurà de realitzar la Universitat de Barcelona, considerem que els instruments i resultats d'aquest projecte podrien constituir un valuós recull d'evidències per valorar el grau d'assoliment del objectius dels nous graus. En aquest sentit, les conclusions aportades per altres projectes sobre la transferibilitat i valoració del Pràcticum desenvolupats a la Facultat de Pedagogia, també serviran de fonamentació i orientació (Freixa et al., 2012 i Novella et al., 2011).

Igualment es vol destacar, tal i com es podrà veure a l'apartat de l'equip de recerca, la voluntat d'innovar i investigar dels dos equips i, el que per a nosaltres té més valor, la seva vocació transdisciplinar, que s'expressa en una relació comuna entre pedagogues i psicòlogues de diverses àrees de coneixement (en ser-hi representats els diversos departaments de les dues facultats), que tenen una llarga relació personal i acadèmica en recerques, projectes i publicacions compartides.

OBJECTIUS DEL PROJECTE

El projecte de recerca pretén avaluar el grau de satisfacció respecte l'assoliment de competències establertes en els plans docents del Pràcticum de dos graus de la Universitat de Barcelona.

Objectius específics:

Per tal d'assolir l'objectiu general, es pretén donar resposta a les següents qüestions:

- En quina mesura s'han assolit les competències Transversals comunes de la Universitat de Barcelona?
- En quina mesura s'han assolit les competències transversals de la titulació?
- En quina mesura s'han assolit les competències específiques de la titulació?
- En quina mesura els continguts i activitats planificades al pla docent (operativitzats en els objectius d'aquest) han servit per enfortir aquest assoliment?

- Quines competències s'han desenvolupat millor en la comunitat d'aprenentatge de l'aula universitària?
- Quines competències s'han desenvolupat millor a nivell individual, desenvolupat per l'alumnat a través de la seva reflexió?
- Quines competències s'han desenvolupat millor en l'organització de pràctiques?
- Quins són els elements d'articulació entre els tres entorns d'aprenentatge per part dels agents implicats, activitats formatives i activitats avaluatives?

METODOLOGIA

La present recerca es planteja com un estudi avaluatiu orientat a la presa de decisions en el que es combinaran estratègies quantitatives i qualitatives.

Població i mostra

La població de la recerca la constituïran els estudiants de l'assignatura de Pràctiques externes del Grau de Pedagogia i del Grau de Psicologia de la Universitat de Barcelona, els tutors de la Universitat i els tutors de les organitzacions de pràctiques.

Per l'estudi quantitatiu es pretén treballar amb tota la població. Per l'estudi qualitatiu es farà servir una mostra intencional (mostreig per bola de neu) constituïda pels tres agents clau: estudiants, tutors de la Universitat i de les organitzacions de pràctiques de les dues facultats.

El fet de plantejar un projecte on participin la Facultat de Pedagogia i la Facultat de Psicologia, estudis de dues àrees de coneixement diferents com són les Ciències Socials i les Ciències de la Salut, intenta aportar elements de transversalitat a les possibles conclusions que en surtin del mateix i recollir alguns elements que s'identifiquin com a inherentment característics de cada àrea per tal de plantejar un possible instrument d'avaluació que fora comú per a tots els estudis de grau de la Universitat de Barcelona.

En aquest sentit, cal destacar que els dos dissenys de Pràcticum comparteixen els següents elements:

- Integració de les pràctiques professionals en el programa de grau;
- Provisió d'un tutor acadèmic i de lloc de treball per a l'estudiant en pràctiques;
- L'avaluació formal dels resultats d'aprenentatge establerts al pla docent.

Instruments

Estudi quantitatiu: Enquesta de percepció sobre el grau d'assoliment de les competències planificades al pla docent de l'assignatura de Pràctiques Externes. Aplicada a estudiants, tutors de la Universitat i de les organitzacions de pràctiques.

Estudi qualitatiu: Un total de 6 focus grup aplicats a estudiants, tutors de la Universitat i de les organitzacions de pràctiques del grau de Pedagogia i del grau de Psicologia de la Universitat de Barcelona.

5. ASPECTES ÈTICS:

Tot partint de les orientacions sobre els aspectes ètics de la recerca realitzada a la Universitat de Barcelona, a la present recerca les investigadores es comprometen a seguir els principis de:

- **Honestedat.** Els investigadors han de ser honestos respecte les seves activitats de recerca, així com també envers les activitats d'altres investigadors.
- **Responsabilitat.** Els investigadors han de garantir que la recerca es porta a terme d'acord amb els termes i les condicions definits per l'entitat que la finança i/o acordats entre la Universitat de Barcelona i els organismes finançadors.
- **Rigor.** Els investigadors han de portar a terme un acurat procés de descobriment i interpretació.
- **Evitar el conflictes d'interès.** Els investigadors han d'evitar els conflictes d'interès que puguin comprometre la validesa dels resultats de la seva recerca.

Especialment en aquesta recerca s'ha de prendre molta cura d'informar els estudiants participants sobre la intencionalitat de la recerca, la seva finalitat i la confidencialitat de les dades, plantejant com a voluntària la seva participació.

L'equip de recerca disposarà almenys d'un responsable que n'exercirà el lideratge i la representació pública. El líder promourà un ambient de treball en què els seus membres puguin formar-se, desenvolupar les seves aptituds i en el qual es fomenti l'intercanvi de coneixements i la consecució d'uns objectius de recerca comuns.

Tot el personal investigador ha de disposar de la competència necessària per portar a terme les activitats encomanades. Els estudiants i el personal en procés de formació han d'estar adequadament supervisats per garantir la qualitat dels resultats que generen.

El mentor/a es responsabilitzarà del procés formatiu tenint en compte els objectius marcats i el temps previst per aconseguir-los. Així mateix, proveirà de les millors condicions possibles per a la projecció científica futura del personal investigador en formació.

La persona en procés de formació es responsabilitzarà de complir les condicions establertes al contracte o beca, així com de seguir les indicacions del seu mentor/a d'acord amb el procés formatiu planificat.

PLA DE TREBALL: S'HI HAN DE RELACIONAR OBJECTIUS, METODOLOGIA, CALENDARI I MEMBRES RESPONSABLES

Accions	Dec2012	Gen2013	Feb2013	Març12	Abr2013	Maig2013	Juny2013	Jul2013	Ago2013	Setm2013	Oct2013	Membres responsables. (La resta d'investigadors i col·laboradors aniran participant discrecionalment en les diverses accions)
Desenvolupar els instruments: Enquesta estudiants, enquesta tutor d'Universitat i enquesta tutors de centre												Assumpta Aneas Ruth Vilà
Aplicar els instruments Anàlisi descriptiu i correlacional de la informació												
Desenvolupar els guions dels focus grup per als estudiants, tutors d'Universitat i tutors de centre												Assumpta Aneas Marta Burguet
Desenvolupar 3 grups de discussió a cada facultat												
Anàlisi descriptiu Síntesi del dos estudis												
Redacció article												Assumpta Aneas
Traducció anglès												Claire Dickens
Presentació de comunicació al congrés nacional												Elena Noguera Núria Rajadell
Presentació de comunicació al congrés internacional												

PLA DE DIFUSIÓ DELS AVENÇOS O RESULTATS DE LA RECERCA DESENVOLUPADA

La difusió dels resultats és un dels principals objectius de la recerca a la Universitat. La publicació dels resultats originals i inèdits en revistes o altres mitjans amb revisió per iguals és considerada per la Universitat de Barcelona com una de les millors maneres de difondre el coneixement.

A tal efecte es proposa el següent pla de difusió:

Àmbit anglòfon. Participació mitjançant comunicació o pòster en un congrés internacional d'impacte anglòfon, per exemple l'European Educational Research Association que tindrà lloc a Istanbul al mes de setembre de 2013.

Publicació d'un article a una revista indexada d'influència internacional, per exemple Studies of Higher Education.

Àmbit llatí. Participació mitjançant comunicació o pòster en el congrés nacional d'impacte estatal, per exemple el que tindrà lloc a Poio (Vigo) al mes de juliol de 2013.

Publicació d'un article a una revista indexada d'influència estatal, per exemple Temps d'educació o Revista de Investigación Educativa.

8. PRESSUPOST

Concepte		total
3 Inscripcions en Congrés internacional	50 €	150 €
3 Desplaçaments	250	750 €
Traducció a l'anglès article	400	400
3 Inscripcions Congrés Estatal	250	750
3 Desplaçaments	150	450
Tasques de suport	400	400
Material fungible	100	100
Total		3.000 €

9. REFERÈNCIES DEL PROJECTE

AC Nielsen Research Services (2000). *Employer Satisfaction with Graduate Skills*. Research Report. Evaluations and Investigations Programme, Higher Education Division. Canberra: Department of Education, Training and Youth Affairs.

- Atkins, M.J. (1999). Oven-ready and self-basting: Taking stock of employability skills. *Teaching in Higher Education*, 4 (2), pp. 267-278.
- Berdrow, I. i Evers, F. (2009). Bases of competence: an instrument for self and institutional assessment. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, Publicat per primera vegada 4 Agost 2009 . DOI: 10.1080/02602930902862842
- Clanchy, J., i Ballard, B. (1995). Generic skills in the context of higher education. *Higher Education Research and Development*, 14(2), pp. 155-166.
- Coopers & Lybrand (1998). *Skills Development in Higher Education*. London: Coopers & Lybrand.
- Crebert, G. (2002). Institutional research into generic skills and graduate attributes: constraints and dilemmas. International lifelong learning conference, Junio, Yeppoon.
- Díaz Barriga, A. (2006). El enfoque de competencias en la educación. ¿Una alternativa o un disfraz de cambio? *Perfiles educativos*, XXVIII(111), pp. 7-36. Recuperat de <http://scielo.unam.mx/pdf/peredu/v28n111/n111a2.pdf>.
- Drummond, I., Nixon, I., i Wiltshire, J. (1998). Personal transferable skills in higher education: The problems of implementing good practice. *Quality Assurance in Education*, 6(1), pp. 19-27.
- Freixa, M; Novella, A i Escoda, N (2012) *Elements per a una bona experiència de pràctiques externes que afavoreixi l'aprenentatge*. Barcelona: Ocaedro.
- González Bernal, M. (2006). Currículo basado en competencias: una experiencia en educación universitaria. *Educación y Educadores*, 9 (2), pp. 95-117. Recuperat de <http://redalyc.uaemex.mx/src/inicio/ArtPdfRed.jsp?iCve=83490209&iCveNum=6599>.
- González Bernal, M. (2008). Alcance y límites de un currículo basado en competencias. *Educación y Educadores*, 11(1), pp. 69-102. Recuperado de <http://redalyc.uaemex.mx/src/inicio/ArtPdfRed.jsp?iCve=>.
- González Sanmamed, M. (2005). Desafíos de la Convergencia Europea: la formación del profesorado universitario. En el IV Congreso de Formación para el Trabajo. Nuevos escenarios de trabajo y nuevos retos en la formación, Zaragoza. Recuperat de <http://www.usal.es/~ofeees/ARTICULOS/lin4glez%5B1%5D.pdf>
- Harvey, L., Moon, S., i Geall, V. (1997). *Graduates' Work: Organisational Change and Students' Attributes*. Centre for Research into Quality. Retrieved from the World Wide Web, 17 May, 2002: <http://www.ce.acu.uk/crq/publications/gw/gwcon.htm>.
- Harvey, L. (1999). New Realities: The Relationship between Higher Education and Employment. *Keynote presentation at the European Association of Institutional Research Forum, Lund, Sweden, August*. Retrieved from the World Wide Web, April 15, 2002: <http://www.uce.ac.uk/crq/publications/cp/eair99.html>
- Novella, A.; Pérez-Escoda, N.; Rubio, L.; Costa, S.; Gil, E. ;Mateo, M.; Forés, A.; Avellaneda, A.; Pastor, C.; Venceslao, M. i Freixa, M. (2011). *Validació dels quaderns formatius de les pràctiques: la transferència de les competències professionalitzadores a Educació Social Universitat de Barcelona*: Dipòsit Digital. Recuperat al <http://hdl.handle.net/2445/24563>
- SanPedro, M. i Gairín, J (2011) “Los mapas de competencias: una herramienta para mejorar la calidad de la formación universitaria”. *Revista Iberoamericana sobre Calidad, Eficacia y Cambio en Educación* - Volumen 9 (1),pp 84-102.

Sausman, C., i Steel, J. (1997). *The Contribution of Graduates to the Economy*. Report No. 7 of the National Committee of Inquiry into Higher Education. London: HMSO.

Sumsion J. i Goodfellow, J. (2004). Identifying generic skills through curriculum mapping: a critical evaluation. *Higher Education Research & Development*, 23(3), pp. 329-346. DOI: 10.1080/0729436042000235436.

Te Wiata, I. (2001). A big ask: To what extent can universities develop useful generic skills? In F.Bevan, C. Kanés, & D. Roebuck (Eds). *Knowledge Demands for the New Economy*. Brisbane: Australian Academic Press, pp. 290-297.

Martínez Olmo, F., Sabariego, M. i Vives, T. (2003). “Las nuevas tecnologías aplicadas en el Prácticum de Implicación de la Facultad de Pedagogía de la Universidad de Barcelona”, en M. ZABALZA, (Coord.). *VII Symposium Internacional sobre el Prácticum. (El Prácticum como compromiso institucional: Los planes de prácticas)*. Poio (Pontevedra): Universidad de Santiago, Universidad de Vigo, Universidad de A Coruña.

Zabalza, M. A. (1998b). “El prácticum y las prácticas en empresas en la formación Universitaria”, en M. A. Zabalza y L. Iglesias (Eds.). *V Symposium Internacional sobre el Prácticum. Innovaciones en el Prácticum* (pp.1-38). Poio (Pontevedra): Universidad de Vigo, Universidad de Santiago de Compostela.

Ventura, J (2005). *El Pràcticum en los estudios pedagógicos y la inserción laboral*. Tesis doctoral Universidad de Barcelona

Rodríguez Espinar, S., Prades Nebot, A., Bernáldez Arjona, L. i Sánchez Castiñeira, S. (2010) Sobre la empleabilidad de los graduados universitarios en Catalunya: del diagnóstico a la acción *Revista de Educación*, 351. pp. 107-137